

PÁTROHA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4

2. Pátroha bemutatása 5

Pátroha történelme 6

Településszerkezet 8

Népi építészet 9

Településképi jellemzők 10

3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők 11

4. Településképi szempontból meghatározó területek Pátróban, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával 16

Településközpont településrész 18

Lakóterületi településrész 20

Beépítésre nem szánt területek és a beékelődő gazdasági és mezőgazdasági üzemi területek (majorok) településrész 22

5. A településképi minőségi formálásra vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató 24

Telepítés

Magasság

Tetőhajlásszög

Tetőforma

Anyaghasználat és homlokzati színek

Kerítések

Tornácok, előtetők

Ajtók, ablakok

Részletek

Kertek

Közterületek településképi útmutatója

Utcák

Közterületek közparkok

6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek 53

7. Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések 57

Polgármesteri köszöntő

Tisztelt Pátrohai Lakosok!

Pátroha község kézikönyvét kapta meg Önkormányzatunktól, mely a 2016. évi LXXIV. törvény által előírtaknak megfelelően készült a helyi lakosság segítségével. Az itt élő emberek büszkék arra, hogy nálunk még fellelhetők a régi alapértékek: a hit, az erkölcs, a család, a munka szeretete, hiszen ezek biztos alapot jelentettek a község fennmaradásához. Ma is szeretnének ezeket az értékeket megtartani, hogy ezekre építve, erőt merítsünk a megújuláshoz, és az előttünk álló feladatok megoldásához.

Nagyon fontos része az életünknek a lakókörnyezetünk színvonala, otthonunk, az épített lakóház, kerítés és természeti környezetünk, utca szépsége, korszerűsége.

Ezért tehát mi is felelősek vagyunk, hogy a községünkben lévő régi és új épületek hozzájáruljanak a településünk képének szebbé tételéhez.

A kézikönyv elkészítésének célja, hogy a pátrohai lakosok érdekeinek figyelembevételével valósuljanak meg e községben építendő lakóházak: kerítések, előkertek, közintézmények, közterületek, parkok, melyek a település fejlesztését, szépítését segítik.

Fogadja szeretettel községünk arculati kézikönyvét.

Bízom benne, hogy a jövőben még többet tehetünk közösen falunkért.

Tóth Sándor
polgármester

BEVEZETÉS

1

„A falu létezik, él és élni akar”

A hagyományok tisztelete, azok továbbvitele nemzedékről nemzedékre az őseink és a magunk tisztelete, megbecsülése. Tartást ad a becsületre, szeretetre, egymás tiszteletére, emberségre. Az építészetben sincs ez másként, hisz környezetünk alakítása, az utcák, terek, lakóházaink megjelenése egyfajta kifejező eszközként szolgál. Megmutatja milyen emberek vagyunk, milyen hagyományokat őrzünk. A településképi arculati kézikönyv elkészítésének célja az, hogy Pátroha települési értékeinek, helyi hagyományainak bemutatásán keresztül tárja fel a település szépségeit, egyedi varázsát, és hívja fel lakosságának figyelmét az épített és táji környezet fontosságára, kiemelkedő értékeire. Több, településképi szempontból jól elkülöníthető településrész került meghatározásra, melyek külön-külön bemutatásra kerültek, kidomborítva a meghatározó, karakterformáló építészeti elemeket. A Kézikönyv elkészítésénél a legfőbb szempont az átláthatóság, és közérthetőség volt, a benne lévő ajánlások nem kötelező jellegűek, olyasfajta útmutatás ez, mely sajátos példákkal, javaslatokkal igyekszik a település képét harmonikusan tovább fejleszteni. Az elmúlt időszakban az építőkedv szertelen kifejezésformáival, az építésigazgatás előírásainak fellazulásával elérte a hagyományos építészeti arculat megfakulását. Félő, hogy az újabb fejlődés tovább növeli a falu kinézetének káoszát, és teljesen megszünteti a hagyományos faluképek még meglévő maradványait. Félreértés ne essék! Nem a modern formavilággal, építészettel van gond, fontos a megújulás, az alkotás öröme, a lényeg az egyensúly megtalálása, melyhez ez a kézikönyv próbál segítséget nyújtani. Szemléletformálás, iránymutatás ahhoz, hogy az újonnan épült lakóépületek a hagyomány és a modernizáció egységét megteremtve tudjanak újnak, mainak hatni.

Fontos, hogy a település lakói közösen gondolkozzanak, mindenki számára fontos legyen a településük esztétikus megjelenése, szeressenek itt élni, legyenek büszkék Pátrohára!

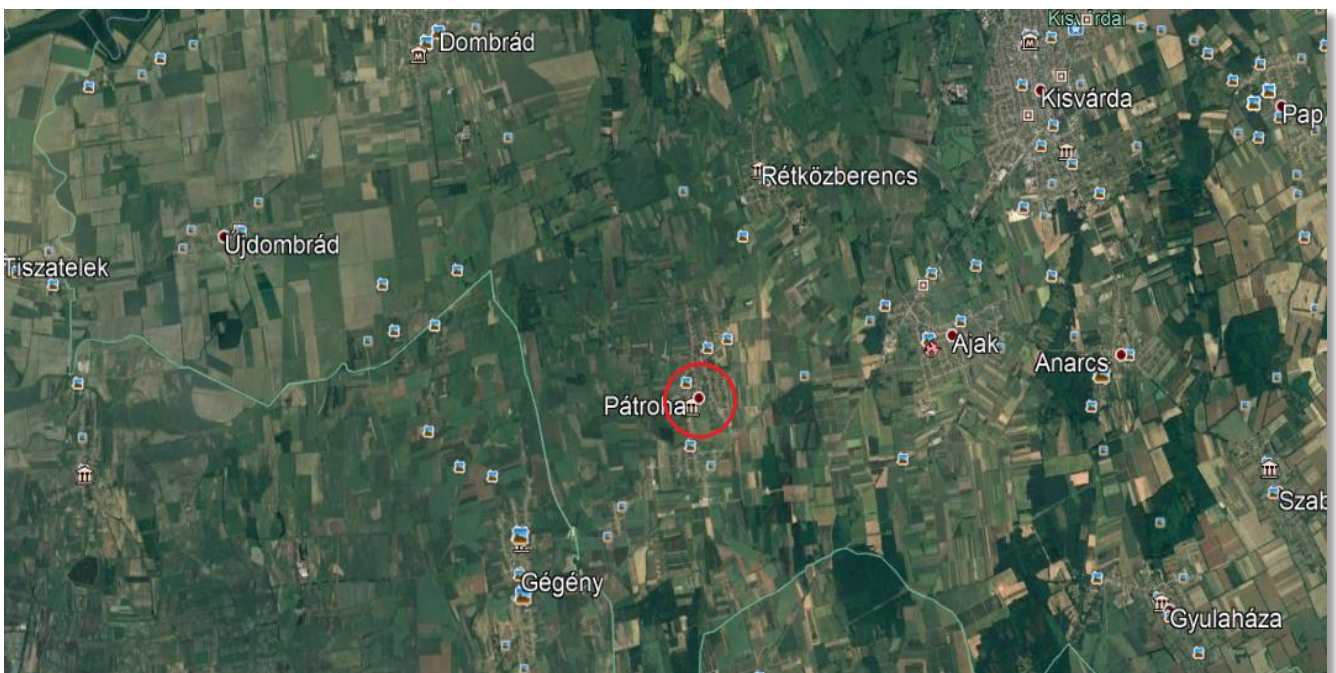

PÁTROHA BEMUTATÁSA

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ÉNy-i részében, a Kisvárdai járásban foglal helyet a 39,23 km² igazgatási területű Pátroha község. Elhelyezkedése kedvezőnek mondható, hiszen a megyeszékhelyétől, Nyíregyházától mintegy 35 kilométerre található a rétközi határ településsor részeként.

A település része a Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza-Záhony vasútvonalnak, megközelíthető a 4-es főúton Nyírtasstól mintegy 5,5 km-es távolságra. Pátroha igazgatási területe külterületi és belterületi részekre tagolt. A központi belterülettől nyugatra helyezkedik el Bajorhegy lakóterület, mely jelenleg külterületen lévő lakott hely. Szomszéd települései: Dombrád, Tiszakanyár, Kékcse, Rétközberencs, Ajak, Gégény.

Pátroha történelme

Üdvözet Patroháról

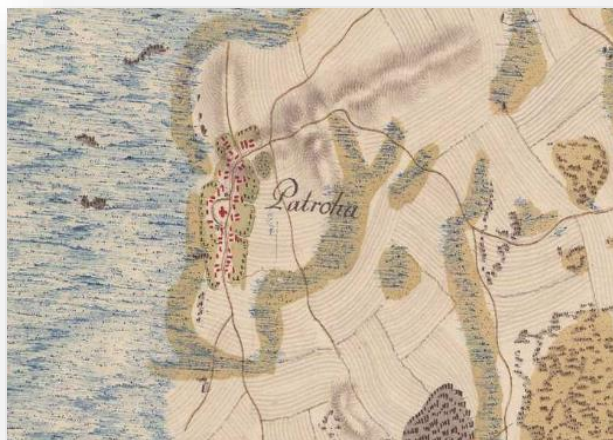
Községháza

A falu nevének eredete bizonytalan, lehet szláv eredetű is, de magyar személynév is. Eredeti neve Legyr volt, de mint terrát említik e néven 1232-ben, tehát akkor aligha lakott hely. Majdnem bizonyos, hogy a várispánsági szervezetbe tartozó királyi birtok volt, későbbi Őr jelzője is utal erre. 1290-ben IV. László kun hívének, Zvetunnak megszakadása révén reá háramlott Patruh nevű birtokát Kállay Mihálynak adományozta. Az adományos kunok egy részének utódai 1322-ben még éltek, mert ezek adták el a Béla és István királyok által adományozott birtokot Magyar Pál gimesi (*Gymus*) várnagynak. Más részét pedig Barabási Iván adta el ugyanannak. Kállay Mihály utódai atyjuk részét 20 márka ellenében adták el Magyar Pálnak. A falu hatalmas határral rendelkezett és ez idő tájt két részre oszlott. A templomos részt Egyházas-, a másik falut Őrpatrohának nevezték. 1354-ben Magyar Pál Erzsébet leányának adta leánynegyed fejében. A 14. század végén a váradi püspök és Várdai János volt a földesura, a 15. század elején még a két földesúr perel egymással érte, de 1470 óta egészében a Várdai-birtokhoz tartozott. Ettől kezdve sorsa egy a Várdai-uradalom sorsával. 1556-ban 39 dézsmafizető jobbágya alapján 195-200 lakója lehetett. A Várdai-örökségből Nyáry Pál birtokába jutott 1603-ban, majd a Lónyay, a Barkóczy, az Esterházy és a Bercsényi család tartott nőági örökség címén rá igényt.

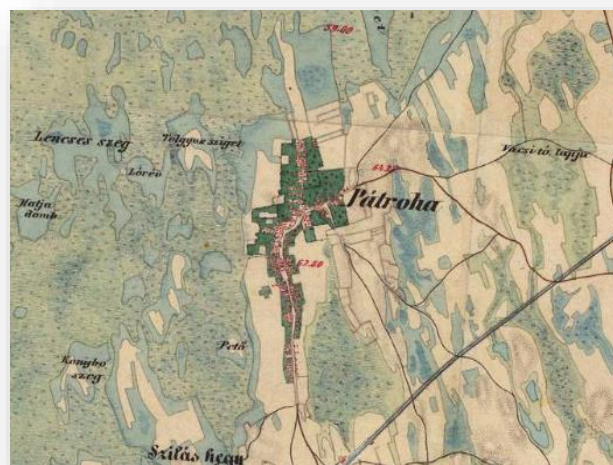
A 18. században az Esterházy és Barkóczy család maradt a két legnagyobb földesúr, mellettük számos középnemesi család alkotta az itteni közbirtokosságot. A jobbágyfelszabadítás idején 642 lakosa volt, és jellegzetes kisnemesi falunak számított. A falu határába olvadt be a Bajul nevű, 1324-ben *Karászi Sándor* birtokaként emlegetett hely. Ez talán azonos a mai napig élő Bajor nevű határrésszel, amely a határ délnyugati sarkában fekszik. Másik középkori hely Doboka; ma is élő határnév a berkeszi útfélen. 1325-ben tűnik fel Tass határjárása során Magyar Pál birtokaként. Később Diósdoboka a neve. Végül a középkorban, ugyancsak 1324-ben említik a *Temeháza*, alias *Miskolc* nevű lakott helyet. Ez is élő helynév a mai határ délkeleti részén.

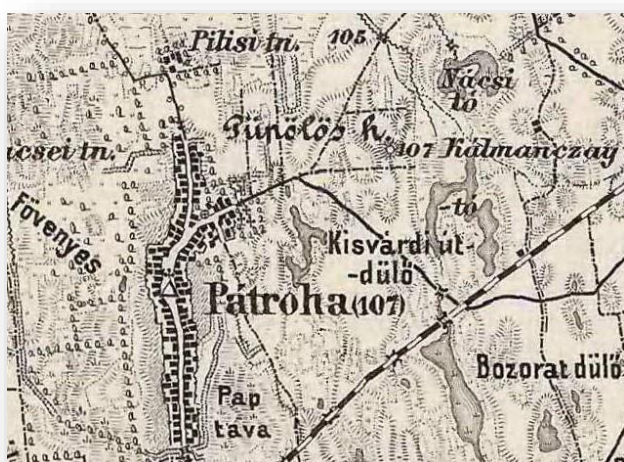
Településszerkezet

Első katonai felmérés (1763-1787)

Második katonai felmérés (1806-1869)

Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

Urbanisztikai megközelítés szerint a település élő- és élettelen anyagok mozgásban levő rendszereinek dialektikus antropocentrikus egysége. Az anyagok és energiák mozgásban, fejlődésben levő együttese, a mindenkori funkciók térbeli megnyilvánulása a településszerkezet. A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Pátróha településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változása hosszabb időt ölelnek fel. Pátróha tipikus szalagtelkes település, melynek jellemzője, hogy egymás mellett fekvő keskeny, hosszú, szalag alakú belső telkei hosszanti oldalukkal érintkeznek. Fő sajátossága, hogy a telekhasználat rendje szigorúan szabályozott. A hosszú, keskeny telek egyik végében (tipikusan az oldalhatáron) sorakoznak a lakóházak, rövidebb oldalukkal az utca felé. Utána következik a gazdasági udvar istállókkal, ólakkal, amit végül az általában keresztben álló csűr zár le, amin túl a kert következik. A telek hátsó része legtöbbször veteményes vagy gyümölcsöskert. Az egyutcás, rétközi község, É-D-i irányú homokhát gerincére épült. A lecsapolás előtt (1882) határának java részét víz borította. A település fő utcája az erősen kiszélesedő Kossuth utca. A keletre eső falurészt Hajnal-végnek – jelenleg Hajnal utca -, az északit Kis-végnek, a déli részt – a Fő utca folytatását – pedig Alvégnek nevezték. A falu központjában a nemesi telkek korábban téglatelkek voltak, melyben több (4-14) ház is volt. Ezekben a nagy udvarokban laktak a hadak. Örökléssel a telkek szalagtelkekké aprózódtak. A falu a keleti irányban terjedt, a Újsor részt (Petőfi utca) a lecsapolás után folyamatosan beépítették.

Népi építészet

A lecsapolás előtt gyakran a házak falazatát is nádból készítették. A tetőt ágasok tartották. Háromsoros nádfalat kötöttek, amelynek felső részét a folyógerendához, a középső részét az ágasokhoz korcolták, az alját pedig a földbe ásták. A nádfalak közé sarat vertek, kívül-belül betapasztották, így a nádfal a fél méter vastagságot is elérte. A nádfalasház már nincs a faluban. A századfordulóiig általános volt a szoba-konyhás, illetve a szoba-konyha-kamrás lakóház. Két szoba csak a rangosabb parasztházakban volt. A háromosztatú házak általában oldaltornácosak, melyek esetleg oromtornáccal egészülnek ki. A helyiségek földpadozatosak. A szobabeli kemencét a konyhából fűtötték. Az említett nádfalazat mellett karóvázás sárfalakat is raktak. A sárfalakat és a vertfalakat az 1920-as évektől kezdve a vályog szorította ki. A házakat függetlenül a falazattól, náddal fedték. A tetőzet az utca felé csonkakontyos, deszkaoromfalas. A házakat fehérre meszelik, vagy sárgára festik, a lábazat fekete vagy sötétbarna színű. Gazdasági épületek: Az istálló a lakóház mögött helyezkedik el. Falazata karóvázás sárfal, újabban vályog. Nyeregtetejű, fedésre korábban nádat, újabban cserepet használnak. Jellemző épület a csűr, mely az utcával párhuzamosan fekszik az udvar végében.

Településképi jellemzők

Közel azonos tömegű, oldalhatáron álló lakóépületek, kisebb előkert biztosításával azonos ritmusban követik egymást. Az alacsonyabb, áttört kerítések, illetve a zöld növényzettel befuttatott kerítések engedik ugyan a belátást, de mégis intim udvarokat és ritmusos utcaképet eredményeznek. A lakóházak külső megjelenésének két fő meghatározója a tetőforma és a homlokzatok. A településrészen a tetők kialakítása utcánként, de akár utca szakaszonként is eltérőek lehetnek, mely az építés idejével is összefügg. Alapesetben nyeregtető borítja a házakat egyenes oromzattal, jellemzően utcára merőleges tetőszerkezettel. Az oromfalak túlnyomó része falazott. Ez alól kivételt képeznek az 1970-80-as évek típusai, melyek sátoztetős, oromfal nélküli kialakítással épültek, és igen elterjedtek a településen. Ezen épületek alapvetően heterogéná tették a településképet. Az 1980-as évek közepétől megjelentek az egyedi tervezésű lakóépületek, melyek nagyobb tömegűek, magasabbak és utcával párhuzamos gerincű kialakításúak vagy összetett, tört idomúak is. Pátróhán a népi – lakóépületek alaptípusára a tornácok kialakítás jellemző. Az épületek magassági viszonyai, szintjei is változatosak. Többségében a földszintes házak a jellemzőek, bár egységes kép nem állapítható meg. A földszintes házak között az 1980/90-es évektől emeletes házak is megjelennek, igen változatos utcaképi megjelenést eredményezve. Az utcák közlekedési vagy csapadékvíz elvezető létesítménnyel be nem épített felületei és a telkek előkertjei – nagyobb részben – gazdag növényzettel beültetettek és gondozottak.

ÖRÖKSÉGÜNK

A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZHATÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK

Pátroha lakosaiban a különböző korokban jelentős összetartás fejlődött ki. Az itt születettek mindig is büszkéek voltak településükre. Természeti adottságai és a történelmének hátrahagyott emlékei adják azt az identitást, ami épületei és közterületi megjelenésében is kifejeződik. A település történeti megjelenését a még megmaradt hagyományos épületek tudják megjeleníteni és a legjobban megőrizni. A településen egy országosan védett műemléki védettség alatt álló épület, ill. nyilvántartott műemléki érték található.

Pátrohai Református Egyházközség temploma

Hrsz.: 107

Törzsszám: 6084

A település központjában (4523 Pátroha, Kossuth Lajos u. 43/b.) az utca kiszélesedő részében áll, az egyhajós, késő barokk stílusú templom. A díszítettsége már messziről magára vonja az érkező figyelmét. A két bejárattal rendelkező épület 30 méter magas toronnyal rendelkezik, négyzetes alaprajzú, órapárkányos, sarkai élszedettek, osztópárkányok tagolják három szintre.

Több, XVIII. századból származó felszerelési tárggyal rendelkezik. Református templomáról az első írásos említést 1323-ból találjuk. Ebben említik a Szent Márton tiszteletére felszentelt templomot. A mai templomot 1808-ban kezdték építeni, mely 2013-ban felújításon esett át. Helyén korábban egy kis fatemplom állott. Az épület valódi nagysága a templomkert felől tárul fel. Kertjében a fák hűsítő árnyékában lehetőség van a mindennapi események megbeszélésére is. A Református Egyházközség fontos szerepet játszik a pátrohai polgárok életében.

Római Katolikus Egyházközség temploma

Páduai Szent Antal templom

Hrsz.: 178/1

A római katolikus egyház (ezen belül is a szegények) szentjéről elnevezett templom a huszadik században épült. Szabadon állóan elhelyezett, utcára merőleges gerincű épület, félköríves utcai homlokzati motívummal mintázott, melynek két oldalán félköríves homlokzati dísz található. A homlokzat közepén a félköríves fő nyílásban egy nagy és két kis kereszt van. A templom előkertjében Mária kegyszobor is található. A torony nélküli templom mellett zárt sisakos harangláb áll. Az épület előtt Ferencz György és neje Jenei Erzsébet a világháborúban 1918-ban hősi halált halt fiúk, Ferencz József emlékére állított kereszt magasodik. A templomkert egész évben rendezett, melyet fenyőfák övezte árnyékos fasor tesz hangulatossá. A templomban egész évben tartanak esküvőket.

Bajorhegy Községi Ház (volt Kúria)

Hrsz.: 0401/10

Bajorhegy központjában, egy kisebb magaslaton helyezkedik el a település lakóinak találkozási lehetőségét biztosító Községi Háza.

Az épület szép arányú, harmonikus tömegképzésű, mindkét végén lekontyolt, utcával párhuzamos gerincű, magastetős épület. Cseréptetős, világos paszellszínű homlokzattal, a nyílások körül okkersárga keretekkel és vízszintes homlokzati vakolattagolással. Az épület környezetében lévő gesztenyefák a környék természeti értékének legfőbb ékei. Az előkertben elhelyezett emlékmű még inkább növeli a környezet értékét. Több funkciós épület közösségi ház rendeltetése mellett, imateremként is a lakosok szolgálatára áll, valamint egy orvosi szoba is kialakításra került benne.

Természeti értékek

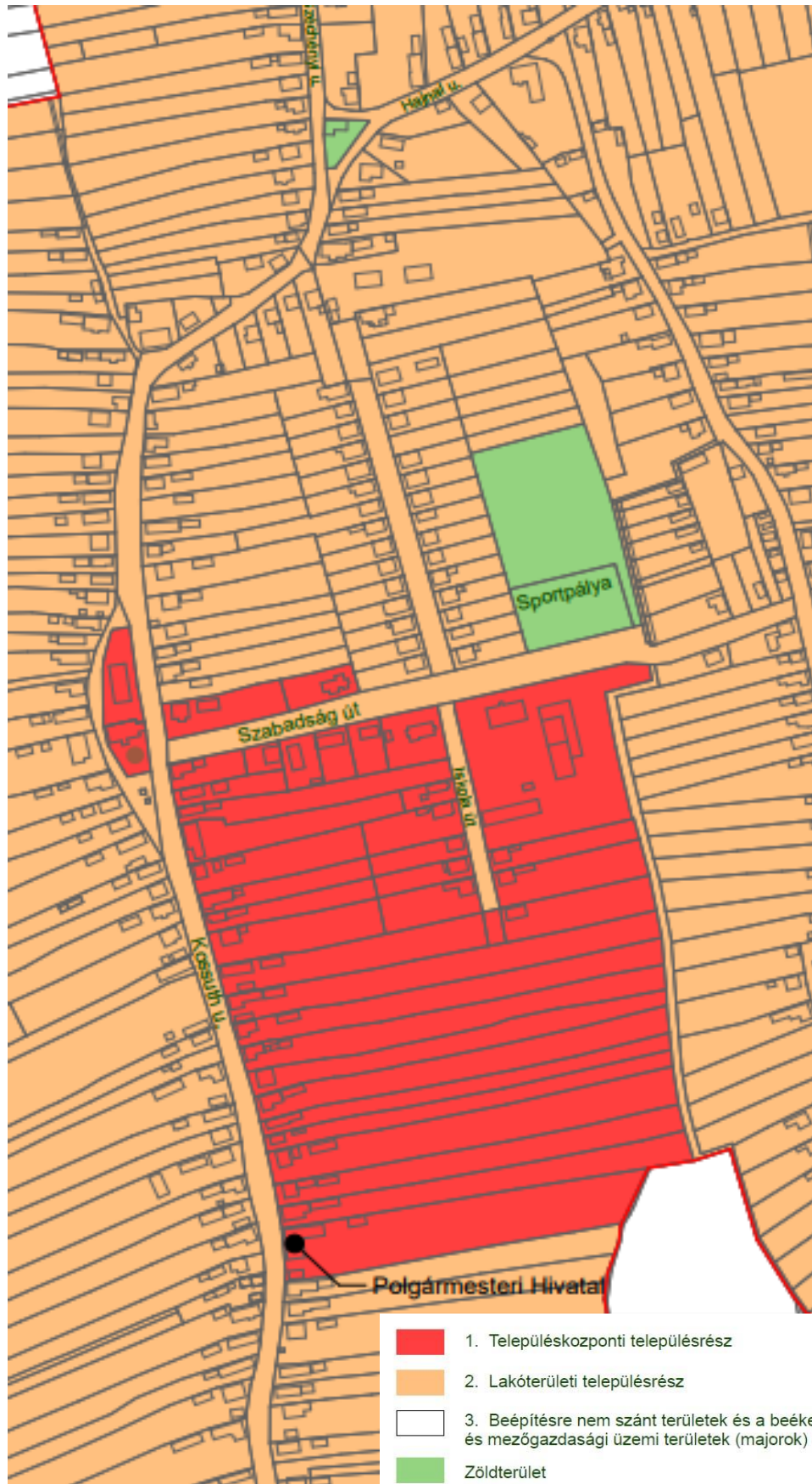
Pátroha település Szabolcs-Szatmár-Bereg megye északi részén, a Tisza felső szakaszán, a Lónyai-főcsatorna és a Tisza közt fekvő területen található. Az Észak-Kelet Nyírségi Pannóniai hátság, valamint a Rétköz része. A Rétköz egykor a Tisza ártere volt, a 19. század közepéig, a folyószabályozások, lecsapolások előtt erdőkkel, tavakkal, rétekkel, lápokkal, kanyargó vízerekkel szabdalts kiterjedt lápvidék volt, mintegy 140 ezer holdon. E lápvidék felvette a Nyírség csapadékvizeit is. Pátroha számos jó termőhelyi adottságú szántóterületekkel, valamint kiváló termőhelyi adottságú erdőterületekkel rendelkezik. Nem karbonátos réti öntéstalajok, máshol barna erdőtalajok, réti öntéstalajok, lápos réti talajok, tőzeges, kotus talajok, humuszos homoktalajok váltakoznak. A település külterületének nagy részét a természetföldrajzi adottságoknak megfelelően használják. A növények közül máig él itt a védett békaliliom (*Hottonia palustris*), a lápi csalán (*Urtica kioviensis*), a mocsári lednek (*Lathyrus palustris*), a tőzgepáfrány (*Thelypteris palustris*), a mocsári kocsord (*Peucedanum palustre*), mocsári csillaghúr (*Stellaria palustris*), a ritka villás sás (*Carex pseudocyperus*). A nagyrészt a régi patakmedrek maradványait felhasználó, a lecsapolás után épített Belvízcsatorna gazdag élővilágához tartozik a védett sulyom (*Trapa natans*), rucaöröm (*Salvinia natans*), valamint a ritka kolokán (*Stratiotes aloides*), nyílfű (*Sagittaria sagittifolia*) is. A kistáj ritkább, de igen értékes élőhelyei közé tartoznak a szikesek, sajátos élővilágú szikes tavak, rétek is, melyek a felszín mélyedéseiben egyes helyeken a talajvíz mozgása és az erős kipárolgás miatt felhalmozódó só miatt alakultak ki. A szikes helyeket a tavaszi vízborítás idején rendkívül kedvelik a vonuló madarak, növényvilága is sötétűző fajokból áll. Több ritka faj, mint a sziki őszirózsa (*Aster tripolium*), az egérfarkfű (*Myosurus minimus*), valamint a kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) is megtalálható itt. A Rétköz legelőin, rétjein máig él a rekettőfűz (*Salix cinerea*), nyári tőzike (*Leucojum aestivum*).

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK PÁTROHÁN

**ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, A TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI JELLEMZŐK ÉS A
TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL**

Településközpont településrész

A horizontálisan elterülő, földszintes beépítésű települési terület felett koncentrált kis kiterjedésű vertikális mag jelenik meg a templomtoronnyal és középületekkel. A település fő utcája a Kossuth utca településközponti területe, az Iskola utca, és Szabadság utcai rész alkotja a település központi magját. Ezen területen jellemző a települést ellátó, igazgatási, nevelési, egészségügyi és oktatási funkciók sűrűsödése, a szolgáltatások jelenléte. A nagy telkes közintézményeknél az utcával párhuzamos, magastetős kialakítású, szabadon álló épület elhelyezés a jellemző, míg a lakóépületeket oldalhatáron álló beépítési mód. Nem lehet egyértelműen állást foglalni az utcával párhuzamos, vagy merőleges tető kialakítása mellett. A tető gerincvonala a kialakult beépítéshez igazodjon.

Javasolt illeszkedési szempontok, ajánlások:

Fontos, hogy megjelenése az utcaképhez igazodva, de ne hivatkozva alakítsa, fejlessze a településképet. A közintézmények esztétikus megjelenésének, környezetének rendezettségének különösen példaértékűnek kell lennie a település számára. A településképet egységességét a hasonló lakóépületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás az alaprajzi elrendezés és a tömeg és homlokzatképzés segítse a kedvező rendezett utcakép megtartását, fejlesztését, törekedni kell egyensúlyra a modern és a hagyományos formák között. A Kossuth utca központi területén fellelhető magasságások, a Református templom környezetében lévő közpark, valamint igényesen kialakított növényállományok gazdagítják az utcaképet. Ezek a parkok és zöldterületek üdítő és megőrzendő zöld foltjai a település központi részének. Új épületek tervezése során javasolt a szomszédos épületek magasságát, tetőhajlásszögét, tetőformáját figyelembevenni. Egységes utcakép kialakítását elősegíti, ha figyelembe vesszük az utcában jellemzően kialakult homlokzatképzéseket, építészeti megoldásokat.

A településközponti településrészt településképi szempontból meghatározó területként javasolt kezelni.

Lakóterületi településrész

A lakóterület legnagyobb részét kitevő karakter, amely a településközpontot közvetlenül körülvevő, keskeny, hosszú, kertművelésre alkalmas telkekkel rendelkezik. A lakóterületi településrészbe tartozik a belterülettől nyugatra elhelyezkedő Bajorhegy településrész is. A lakóházak karaktere vegyes képet mutat. Láthatunk régi típusú (keskeny, hosszú) parasztházakat, túlnyomó részben kockaházakat, kisebb részben pedig a nagyobb léptékű, vegyes formavilágú, néha 2 szintes, modernebb családi lakóépületeket. A beépítési mód oldalhatáron álló, előkertes, utcával merőleges beépítéssel, néhol az utcával párhuzamosan épület elhelyezésre is láthatunk példát. A beépítési magasság szintén heterogén, de jellemzően földszintes lakóházak épültek. Pátróhán a népi – lakóépületek alaptípusára a tornácos kialakítás is jellemző. A régebbi telekhasználathoz tartozó beépítés az oldalhatáron elhelyezett lakóépületből, valamint a lakóépület mögött takartan elhelyezett, kisebb épülettömegű gazdasági vagy melléképületekből tevődik össze. Az új építésű épületek esetén a gazdasági épületrészek elmaradnak vagy a főtömeg részét képezik. Az utcák közlekedési vagy csapadékvíz elvezető létesítménnyel be nem épített felületei és a telkek előkertjei – nagyobb részben – gazdag növényzettel beültetettek és gondozottak.

Javasolt illeszkedési szempontok, ajánlások:

A településkép egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben az arányos illeszkedés az elvárás. Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület homlokzatának egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a kialakult környezetéhez. Ugyanerre a tetőfedések cseréjénél is gondolni kell. Az egyszerű, de igényesen kialakított, jól kitalált, szépen megépített részletek gazdagítják épületeinket, büszkévé teszik a tulajdonost és a település közösségét. A kertes házak elengedhetetlen része a megfelelő méretű tároló. A tárolók, kiegészítő épületrészek kialakítása a főépülettel összhangban, azzal együtt tervezve kerüljön kialakítása. Az építészeti arculatot az épületek mellett az utcai kerítések is nagyban formálják. Egyszerre teremti kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. A kerítéseknek anyagukban, színezésükben, építészeti kialakításukban egységes képet kell alkotniuk az épülettel. Pátróhán a lakóépületek nagy része előkerttel létesült, ezért az utcakép alakulásában elsődleges szerepe van a kerítéseknek. A település rendezett, virágos előkertjei és utcái őrzik a település nyugodt falusi hangulatát, mely egyrészt a kis forgalomnak, másrészt a temérdek zöld növénynek köszönhető. Az utcákat szegélyező zöldárkok és zöldsávok adják meg a település bensőséges hangulatát, rendezett megjelenését.

Beépítésre nem szánt területek és a beékelődé gazdasági és mezőgazdasági üzemi területek (majorok) településrész

Az e területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében. Pátroha jó erdő és mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik. Ennek a kiaknázása ma is fontos megélhetési forrás a helyieknek. Fontos a gyümölcsös és növénytermelés, de az állattartás is jelentős a mai napig. A külterületi földek többsége löszös, homokos terület. Ezen adottságokra jött létre korábban a feldolgozó ipar, melynek alapjain mezőgazdasági, állattartással kapcsolatos vállalkozások majorok fejlődtek, ill. újak is jönnek létre. A külterület közel egynegyed részét foglalják el a gyeplélegő területek, mely területek egy része kiemelt jelentőségű tájvédelmi továbbá a különleges természet megőrzési területhez tartozik. A külterületi földek egy része, gyümölcsös, ill. szántó művelésű. Az erdőterületek mérete meghatározható.

A tájvédelmi területeket településkép szempontjából meghatározó területként javasolt kezelni.

Javasolt illeszkedési szempontok, ajánlások:

A tanyák, majorok beépítésénél fontos a tájba illesztés biztosítása, mely a védett terület kezelési tervével és az arculati ajánlásokkal legyen összhangban. Elsődleges szempont legyen a tájkarakter megőrzése, a növénytakaró zöldfelületek elsődlegessége az épített elemekkel szemben. Alacsony (párkány) magasság javasolt úgy, hogy az a technológia rovására ne menjen. Az épületek, telepek éjszakai megvilágítása lehetőleg a talaj felé irányuljon a fényszennyezés kiküszöbölésére.

A beépítésre nem szánt jelleg megtartása érdekében építési beavatkozások esetén a tájba illesztés, tájkarakter megóvása az elsődleges szempont.

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK: ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

5

Ajánlások, településközpont településrészére

TELEPÍTÉS

A középületek telepítése általában szabadon álló és a funkciójához igazodó. Itt középületi szolgáltató funkciójú épületek esetén az utcával párhuzamos nyeregtető kedvezőbb beépítést tesz lehetővé. Ettől eltérni csak nem túl szélestelek esetén indokolt. Egységes utcakép létrehozása egyenlő távolságra lévő épületekkel lehetséges.

A településrészen nem elfogadható, ha egy ház az utca vonaltól elforgatott rendszerben van telepítve.

Új építés, és meglévő bővítése esetén a településrész képébe leginkább a meglévőkkel azonos telepítés illeszkedik, nagy figyelmet szentelve az előkertek és oldalkertek nagyságára.

MAGASSÁG

Pátroha településközponti részén az épületek közel azonos magassággal rendelkeznek. Az új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévő épületeknek.

A túl alacsony, illetve túl magas épületek nem illenek az utca képébe.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A túl magas, illetve túl alacsony tetőhajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Pátroha településközpont településrészének utcaképebe.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévő házaké.

Kerüljük a lapostetős épületek építését.

TETŐFORMA

A központban lévő házak tetőformája változatos, mégsem hivalkodó. Láthatunk nyeregtetős, kontyolt és manzárd tetős épületet is. Az utcával párhuzamos, arányos tetőforma kialakítására törekedjünk. Új házak építésénél, ill. bővítés esetén az utcában, utcaszakaszban jellemző tetőforma figyelembevételével lehet illeszkedni. Ez azonban nem jelenthet másolást, sablonszerű megoldást kizárólagosan. A modern építészeti eszközöknek teret adva újra értelmezett formavilággal is el lehet érni az arányos illeszkedést, a harmonizációt, az építészeti rendet, úgy hogy, közben az építési szabályokat is betartjuk.

ANYAGHASZNÁLAT ÉS HOMLOKZATI SZÍNEK

A homlokzat környezetbe illeszkedő kialakítása, anyaghasználata, az építészeti megoldások összhatása a homlokzat tagolásának, kedvező színvilágával biztosítható úgy, hogy közben az épület funkcionális használatára is tekintettel van. Amennyiben az épületek színviláguk és díszítettségük hasonló anyag és színdinamika használatát tükrözi, mely az épületek egymáshoz való illeszkedését eredményezi.

Köz- és lakóépületek esetében sem elfogadható a feltűnő, kirívó színek és anyagok használata.

Tetőfedőanyag felhelyezésekor kerülni kell a rikító színű lemezfedés alkalmazását.

Épületünk burkolatának kiválasztásakor kerüljük a harsány, tájidegen színeket.

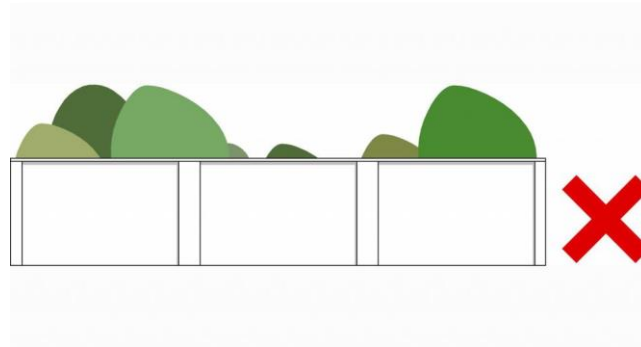
Anyaghasználat szempontjából a természetes anyagok – téglá, fa, kő burkolatok – részesítendőek előnyben.

Magastető héjalásakor az égetett agyagcserép vagy betoncserép használata javasolt, natúr, vörös, barna, szürke színekben.

Alacsonyabb hajlásszögű tető héjalásakor lemez vagy zsindele fedés kialakítása ajánlott.

A homlokzati díszítőelemek a színes homlokzatból fehér színű kiemeléssel varázsolják egyszerre izgalmassá és egyben bájossá az épületeket.

KERÍTÉS

A telek főépülete mellett a kerítés az, mely látványában is utcakép formázó. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit elemezni, formai szerkezeti megoldásait újragondolva szép, illeszkedő kerítést építeni. A településközpont legszebb példái a kovácsoltvas elemekkel, vagy faoszlopok közötti farácsos, fa lécezésű kerítések.

Középületek tekintetében a növényvel határolt telekhatárolás megfelelő, valamint az áttört kerítés alkalmazása javasolt. Kerüljük a falszerű tömör kerítéseket.

A kerítés és az épület anyag- és színhasználata legyen összhangban.

Amennyiben épített kerítést szeretnénk alkalmazni, természetes anyagokat használjunk és a kerítés magassága ne haladja meg a vállmagasságot még akkor sem, ha a kerítésmező áttört.

Kerítések anyaga fa vagy fém kerítésbetét legyen.

AJTÓK, ABLAKOK

Az ajtók és az ablakok egy épületnek megannyi stílust és hangulatot adhatnak. Elhelyezésük, díszítettségük, méretük, formájuk mind az épület egységes karakterét hivatott kialakítani. A településközpont irányába sétálva különböző nyílászárókra lehetünk figyelmesek. A nyílászárók - mint az épület arculatát meghatározó elemei - különböző formában jelennek meg a mai kor igényeit kiszolgáló épületek homlokzatán vagy a régi időkre emlékeztető épületeinken.

Az utcai homlokzatok nyíláskialakításait szemlélve jól megfigyelhetők a kétszárnyú, több osztatú ablakok, melyek szimmetrikus kialakítással, szemetvezető dinamikus vonalvezetéssel adják meg a régi időkre emlékeztető épületek hangulatát.

Javasolt a nyílászárók körüli díszítőelemek alkalmazása, valamint az ablak- és ajtótokok ápolásában a barna és fehér színű páncok használata.

A nyílászárók színe harmonizáljon az épület homlokzatán használt színekkel.

Kerüljük a túl élénk, rikító színeket.

A településen kerüljük a nagyméretű, osztás nélküli ablakok használatát.

Redőnyszekrényt beépített, rejtett formában alkalmazzuk

ELŐTETŐK, TORNÁCOK

A tornác az a folyosószerű, fedett, félig nyitott tér, mely átmenetet képez a ház és kert között. A modern építészetben újra értelmezett tornác a lakóépületek mellett, akár középületeinken is megjelenhet. Ez továbbra is véd az esőtől, a hótól árnyékol és az akadálymentesítésben is fontos szerepe lehet. Ez alatt ugyanis fedetten lehet kialakítani az akadálymentes megközelítést biztosító rámpát, mely így nem uralja az épület homlokzatát.

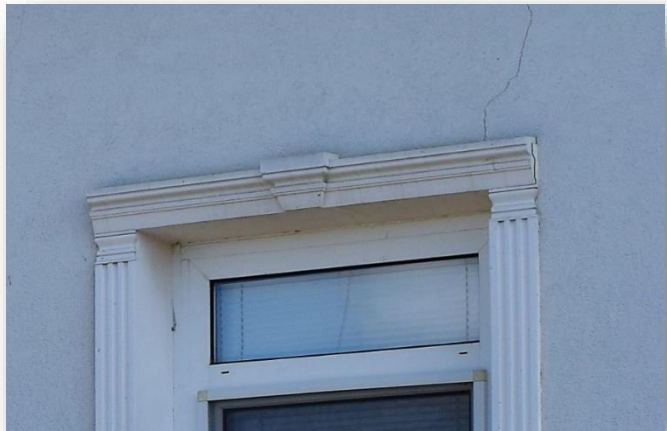
A nagyméretű, pillérekkel alátámasztott tető funkciója a tornáchoz hasonló. Védi az épület bejáratát, egyben külső tartózkodásra is szolgál.

RÉSZLETEK

Az egyszerű, de igényesen kialakított, jól kitalált, szépen megépített részletek gazdagítják épületeinket, büszkévé teszik a tulajdonost és a település közösségét. Egy-egy burkolat, eresztető, tetőcsatlakozás, párkány részlet, kerítéselem, oromfal kiképzés minőségben elkészítve díszítőelemként működnek. Kerüljük az öncélú díszítéseket, amely már nem kívánczik az épületre. A bejárat hangsúlyozása meghatározza az épület karakterét, a településközponti területeken igen jellemző ez a megoldás.

Házunk környezetét olyan részletekkel is különlegessé tehetjük, mint egy díszesen megmunkált postaláda vagy egy igényesen megfestett, kerámiaházszám tábla.

KERTEK

Pátroha egész területén szépen gondozott előkertek, utcafásítások találhatók. A kert és az épület harmóniája ugyanolyan fontos, mint a kerítés és az épületé. Településünknek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A településközpont településrészben a környezetbe illesztés során a hagyományos településképp megőrzése az elsődleges cél.

Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és a meglévő környezethez illeszkedő fajokat válasszuk. A fák közül a leginkább a közepes méretű, laza ágállású fajokat ültessünk. Bizonyos mértékben használhatunk örökzöldeket is, de kerüljük a magasra növő fajokat, melyek kitakarják az épületet és nem engedik be a napfényt.

Az előkertbe ültetett fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését.

A meglévő épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megóvására. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk. Alacsony örökzöld növényekből kialakított sövény összekapcsolhatja az épületet az utcával, vagy akár térelhatároló fal is kialakulhat belőle. Lehetőleg könnyen felújítható, vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk. A kevésbé használt részeket dekoratív, régi téglából alakíthatunk ki járófelületet. A szegélyeket azonos hangulatú anyagból alakítsuk ki.

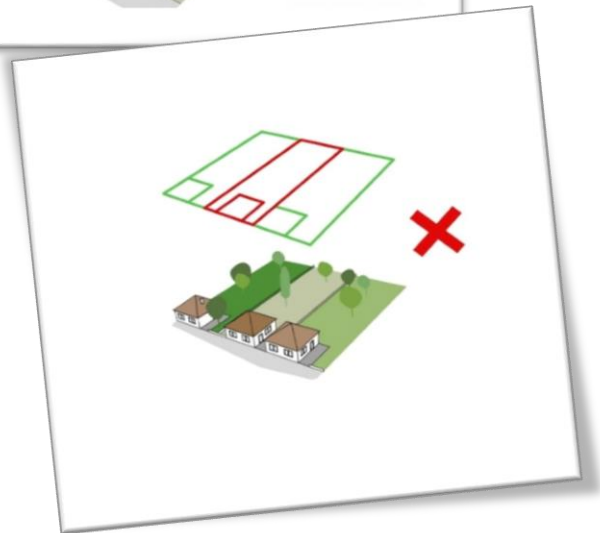
Egy közintézmény gondozott, díszes előkertje hozzájárul az egész utca szép arcúlatához. Ezért különös figyelmet kell rá fordítanunk, hogy példaértékű legyen az egész település számára.

Ajánlások, lakóterületi településrészre

TELEPÍTÉS

Pátróhán a lakóterületi településrészen elhelyezkedő épületek jellemzően előkertes, oldalhatáron álló beépítési móddal helyezkednek el. A telken belüli elhelyezkedése az utcára többségében merőleges, hosszanti rendszerű. Kivételt képeznek, az 1970-80-as évek sátoztetős un. kockaházai melyek azonban szintén merőlegesek az utcára.

A településrészen nem elfogadható, ha egy ház az utca vonaltól elforgatott rendszerben van telepítve. A telek közepére való telepítés nem ajánlott, mivel így az épület körül csak a telek teljes körbezárásával alakítható ki védett kert, ami nem kívánatos. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. Kivételt képezhet a kellő széles telek esetén részben merőleges telepítés. A hátra húzott, párhuzamos épületrész ilyenkor sem uralhatja az utcaképet.

MAGASSÁG

Pátroha lakóterületi településrészén a családi házak magassága közel azonos, földszint, illetve földszint+emeletes házak jellemzőek.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal épüljenek, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Pátroha lakóterületi településrészének utcaképébe. Azonban a fél szint eltérés nem zavaró. Az új vagy az átépítésre kerülő házak magasságának tervezésekor fontos szempontnak kell lennie annak, hogy az új formák megtalálják helyüket az egységes faluképbe, illeszkedjenek a környezetükhöz és kövessék a tradicionális építészeti hagyományokat.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Pátroha lakóterületi településrészén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel illeszkednek környezetükhöz. A túl magas, illetve túl alacsony tetőhajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképébe.

Amennyiben alacsonyabb hajlásszögű, mediterrán típusú házak állnak egymás mellett, akkor megfelelő, ha az új építésű ház is enyhébb hajlásszögű tetővel készül. A lényeg itt is az illeszkedés elve, hiszen az eltérő tetőhajlásszögű és tetőformájú épületek nem egyenletes utcaképet alkotnak.

Oromfalas kontyolt és sátoztetős házak egymás melletisége heterogén utcaképet eredményez. Ekkor új építés esetén a közel azonos tetőhajlásszög lehet az illeszkedést biztosító rendező elv.

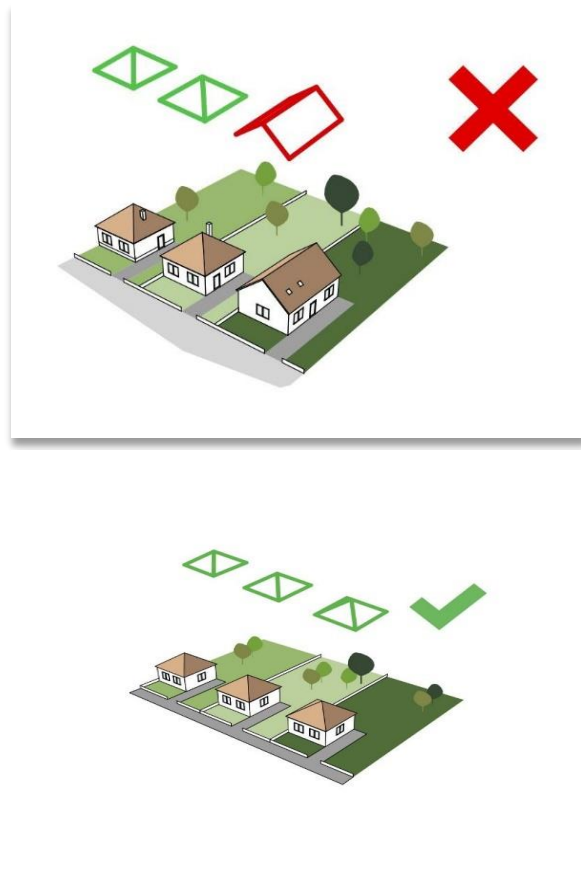
Kerüljük a lapostetős épületek építését.

TETŐFORMA

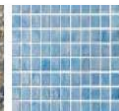
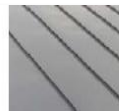
A lakóterületi településrészén lévő házak tetőformája változatos, mégsem hivalkodó. Láthatunk nyeregtetős, sátoztetős, kontyolt és manzárd tetős épületet is. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú. Sátoztetős ház modern megfogalmazása szintén illeszkedhet a meglévő nyeregtetős beépítéshez. Amennyiben az építési telek körül sátoztetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

Új házak építésénél az utcában, utcaszakaszban jellemző tetőforma figyelembevételével kell illeszkedni. Ez azonban nem jelenthet sablonszerű megoldást kizárólagosan. A modern építészeti eszközöknek teret adva újraértelmezett formavilággal is el lehet érni az illeszkedést, a harmonizációt. A tetőforma kialakításánál kerülendő a bonyolult tagolt tetők, a túlhangsúlyozott formák, az aránytalan oromfalak, az összetett tetősíkok, az alpesi tetőformák, és a tetősíkból kiemelkedő tetőfelépítmények.

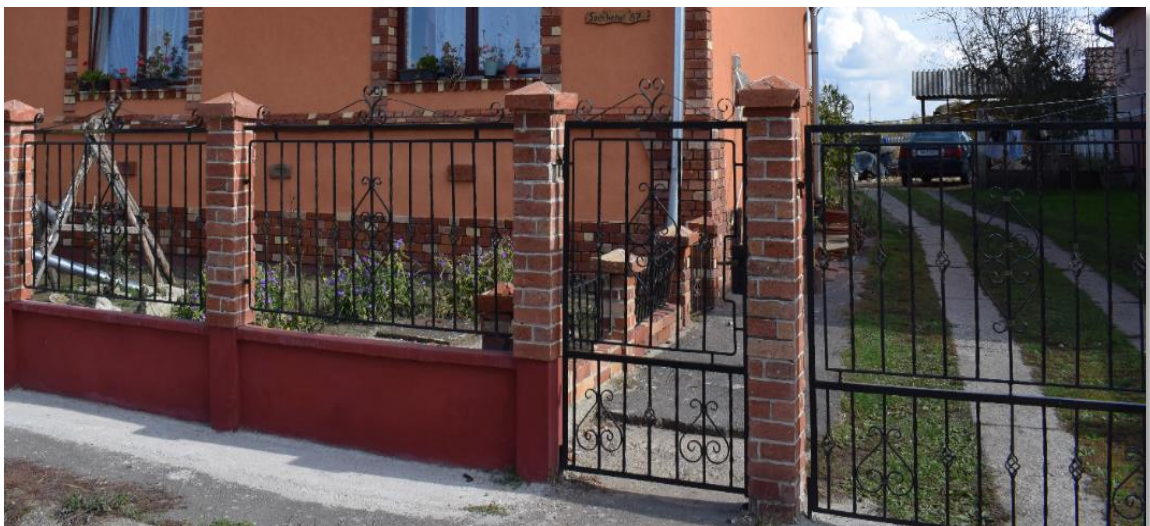
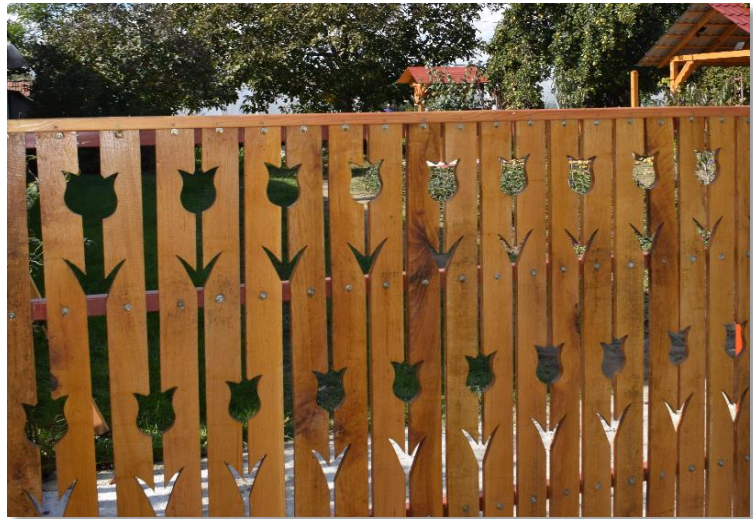
ANYAGHASZNÁLAT ÉS HOMLOKZATI SZÍNEK

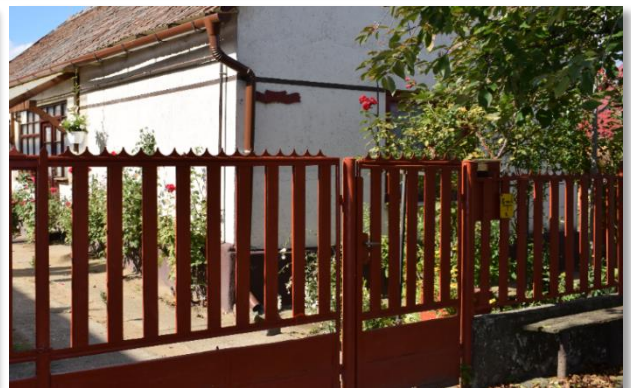
A homlokzat kialakítása során törekedjünk a természetes anyagok választására, a terméskő, téglá, vakolt felületek, faburkolatok alkalmazása javasolt. Régi épületek felújításánál törekedjünk az egyedi, markáns stíuselemeket megőrizni. A környezethez való illeszkedés érdekében a homlokzati színezés fehér, tört fehér, a homok- és agyag szín, a lábazatnak téglá- és terrakotta vörös színek, a pasztell földszínek ajánlottak. Kerüljük a harsány, élénk és a nagyon sötét színeket a homlokzat színezésekor. Nem elfogadható a rikító színű fémlemezfedés és burkolat, valamint a műanyag lambéria alkalmazása.

KERÍTÉS

Pátróhán az épületek előkerttel létesültek, ezért az utcakép alakulásában elsődleges szerepe van a kerítéseknek. Az első olyan épített elem, ami alapján véleményt formálunk egy otthonról, ezért nagyon fontos, hogy ízlésesen, rendezetten, a lakóépülettel összhangban tervezzük meg azokat. A hagyományos sátortetős, illetve régi típusú házak sajátosságai az egyszerű betonoszlopos, fémlemezből, vagy fából elkészített kerítések. Az újjépítésű lakóházakra jellemző a terméskőből, téglából kirakott oszlopok, kovácsoltvas köztes betéttel díszítve.

A kerítés és az épület anyag- és színhasználata legyen összhangban!
 A kapu minden esetben áttört legyen.
 A közterület felől a tömör lábazat magassága legfeljebb 0,5 méter legyen!
 A közterületi kerítések magassága ne haladja meg a 1,8 métert!
 A kapuszárnyak fából vagy fémből készüljenek.
 Új kerítés létesítésénél részesítsük előnyben a „zöld” növényzetes kerítést.
 Ajánlott kerítésbetétként a fekete, antracit szürke, bronz, barna színvilág.

AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárók igényes kialakítása döntő befolyással van házunk megjelenésére. Fontosak a jó arányok, az igényes anyaghasználat és az árnyékolás esztétikus megoldása. Jellemző az ablakokat keretező homlokzati díszítések, és a lábazati anyag megjelenése a parapeten. A településen még több helyen fellelhető a hagyományos kétszárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablak, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással.

A nyílászárók színe harmonizáljon az épület homlokzatán használt színekkel. Kerüljük a túl élénk, rikító színeket.

A településen kerüljük a nagyméretű, osztás nélküli ablakok használatát.

Bátran alkalmazzunk zsalugátert tradicionális formában vagy újragondolva, az épület karakteréhez illeszkedően.

Redőnyszekrényt beépített, rejtett formában alkalmazzuk.

TORNÁCOK, ELŐTETŐK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. Ékes példái Pátróhán is jól megfigyelhetők. A tornác oszlopait építették téglából és fából is, mindegyikére van példa a településen.

Az újonnan tervezett lakóépületeken javasolt a tervezése a tornácoknak falazott pillér vagy fa oszlopos kialakításban is.

A könnyű, fa szerkezetű oszloptornác, elegánsan megkonstruált, szép ácsszerkezettel az új épület hosszomlokzatának a díszé, természetesen megépítése az épület használhatóságát is növeli. A napfény felé forduló hosszú tornác véd az esőtől, nyáron hűvös árnyékot ad és télen pedig beengedi a fényt.

A hagyományos épületek fejlesztésénél a legjellemzőbb hiba a tornác beépítése és az utcai páros ablak egy nagy ablakra való cserélése. Pedig ezeknek az épületeknek a tömegarányon kívül a legszebb és a legjellemzőbb része a főhomlokzat arányos és szimmetrikus kialakítás. A tornác beüvegezését, ha elkerülhetetlen úgy kell megoldani, hogy az az épület eredeti tornácosságát megjelenítse. Az eredeti utcai ablakok természetesen cserélhetők, de a nyílások méretét nem javasolt megváltoztatni, és ha lehet az ablakok belső osztását is át kellene venni.

RÉSZLETEK

Az egyszerű, de igényesen kialakított, jól kitalált, szépen megépített részletek gazdagítják épületeinket, büszkévé teszik a tulajdonost és a település közösségét.

Egy-egy burkolat, eresz, tetőcsatlakozás, párkány részlet, kerítéselem, oromfal kiképzés minőségben elkészítve díszítőelemként működnek. Kerüljük az öncélú díszítéseket, amely már nem kívánczik az épületre. Ügyeljünk arra, hogy az épület jellegének megfelelő részleteket alkalmazzunk. Ne használjunk tájidegen részleteket, figyeljünk a mértéktartásra és az illeszkedésre is.

KERTEK

Pátroha egész területén szépen gondozott előkertek, utcafásítások találhatóak. A kert és az épület harmóniája ugyanolyan fontos, mint a kerítés és az épületé. A telkek növényzete a tulajdonos egyéniségétől függ, így az előkertekben sok helyen örökzöldek, fenyők, évelők, rózsák, és egynyáriak alkotják a növényzetet. Az ültetett örökzöld fajták: tuja (*Thuja occidentalis*), fenyő, szerb fenyő, ezüsfenyő, hamisciprus, puszpáng, tiszafa, boróka. A díszkertekben rózsafajták, loncok, fagyalok, borbolya, borostyán egészíti ki a növényzetet. A telkek nagy részét gyümölcsösök, zöldséges, veteményes kertek foglalják el.

Az épületet részlegesen takarjuk növényekkel, amelyek kiemelik annak szépségét, kontrasztosabbá téve az emberi alkotást. Az épület mellett kertünk megtervezésére is fordítsunk kellő időt és energiát. Figyeljünk arra, hogy a kertünkben a burkolt és a zöldfelületek aránya egyensúlyban legyen. Kerüljük a nagy felületek leburkolását. Ha módunkban áll, alakítsunk ki haszonkertet, ahol termeszthetünk zöldséget, gyümölcsöt. A kert burkolatánál keressünk vízáteresztő, könnyen tisztítható fajtákat, használhatunk régi, bontott téglát is. A bontott téglát szegélyekhez, virágágyások, térfalak kialakításához is javasolt.

Közterületek településképi útmutatója

UTCÁK

Az épületek, kerítések az utca szerves részét képezik, határolják, annak terét, tükrözik az adott utcára, településrészre jellemző beépítési módot, a kialakult homlokzatmagasságokat, építési hagyományokat. A közterületeken megfigyelhetjük a jellemző vízelvezetési megoldásokat is (például füvesített árkok), melyek az utcaképben vizuálisan is mind-mind érvényre jutnak. Pátroha egyutcás, rétközi község, mely É-D-i irányú homokhát gerincére épült. A település fő utcája az erősen kiszélesedő Kossuth utca. Az út, amin keresztül a településre érkezünk meghatározza a településről alkotott véleményünket, ezért különösen fontos, hogy az utak mindig karban legyenek tartva, az út menti növényzet ápolva legyen.

A település lakói a telkek előtti közterületre is nagy gondot fordítanak. A porták előtt sok helyen egynyári és alacsony évelők lelhetők fel. Az utcák fásítottak, a legjelentősebb fafajok a fenyő változatai, nyírfák, akácok, gyümölcsfák (meggy, szilva, dió, alma). A Szabadság utca szépen fásított, parkosított.

A fasorok kiemelik a település fő útvonalaait, vezetik a tekintetet, és nem utolsó sorban zöldfelületet képeznek, melynek számos környezetjavító hatása van, mint például a zaj, a por szűrése, és a mikroklíma javítása. A településképi javításához nem szükséges nagy beavatkozás, az már igényes fenntartással is elősegíthető.

A település barátságosabbá tétele érdekében igyekezzünk utcáinkat - a beláthatóság figyelembevételével - több növényvel, kertészeti elemmel díszíteni.

A járófelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell.

Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésre, felszíni és felszín alatti elemeinek utcaképbe illesztésére is.

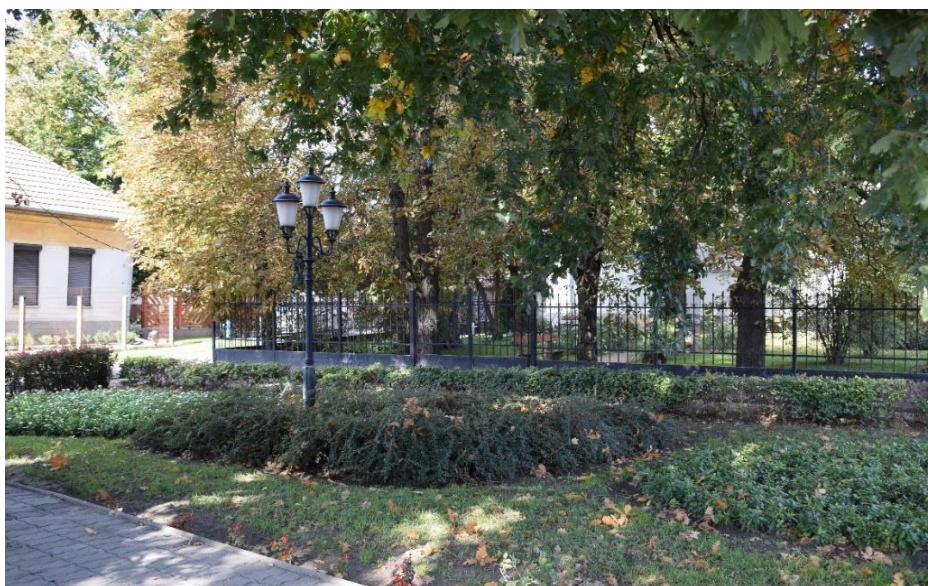
Kerüljük a könnyen töredező fafajokat, és azokat is, amelyek virágukkal, termésükkel szemetelnek. Ne ültessünk pollenallergiát okozó fajtákat sem.

Nagy figyelmet kell szentelnünk a köztéri szemétygyűjtők több szakaszon történő elhelyezésére. Javasolt egységes típust választani, amivel esztétikusabbá tehetjük az utcaképet.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK

A közterek, közparkok elsődleges célja, hogy a minőségi időtöltés színvonalas helyszíneivé váljanak. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozatosan fontos. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. A településközpontban, a Kossuth utcán lévő Református templom melletti teresedésén találhatjuk a település egyik leghangulatosabb, díszkúttal ékesített közparkját, mely a szabadságharcosok emlékére készült. A szökőkút rendkívül kedvezően hat a környezet mikroklimájára. A park kiválóan alkalmasak a szabadidő eltöltésére, hiszen számos árnyat nyújtó, dús lombkoronájú fa övezi a területet. A település több teresedésén magasított virágágyások találhatóak, melyek még hangulatosabbá teszik a településképet. A Széchenyi utca Hajnal utca teresedésénél egy szegélykővel kirakott, tiszta, gondozott köztér található, ahol egy II. világháborús emlékmű kapott helyet.

Fontos az utcák, közterek, parkok rendszeres ellenőrzése és karbantartása.

A térformálás folyamán kerüljük a hegyes szögeket, a kellemes ívelésű alakzatokat részesítjük előnyben. Burkolatok esetén válasszunk könnyen tisztítható, kevésbé elszíneződő fajtákat.

A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal. A klímaváltozás, a nyári hőség hatásainak enyhítésére is gondolni kell. Az árnyékos, jó hő visszaverő helyek, felületek, szökőkutak ezt a célt szolgálják.

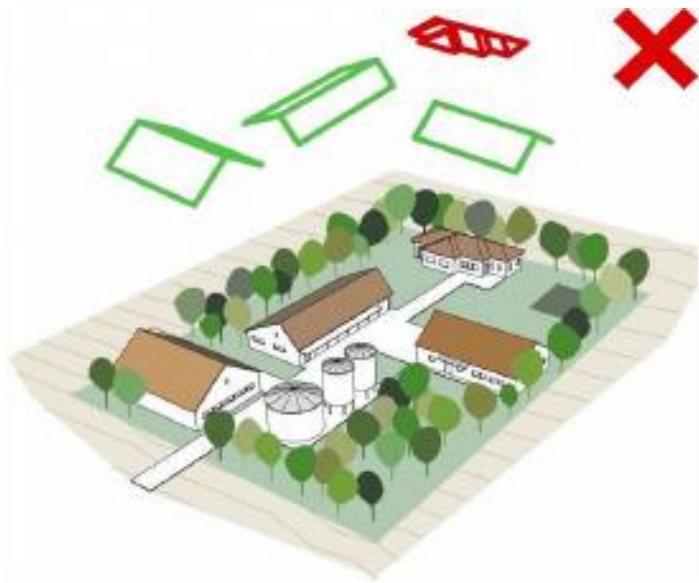
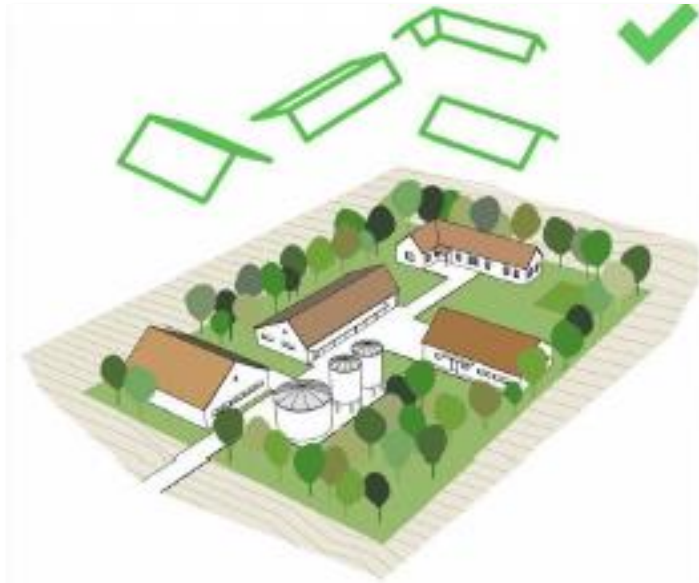

Ajánlások, beépítésre nem szánt területek és a beékelődő gazdasági és mezőgazdasági üzemi területek (majorok) településrészre

TELEPÍTÉS

Pátroha majorjait, gazdasági és ipari területeit különálló épületek alkotják, melyek szabadonálló beépítési móddal, előkert elhagyásával létesülnek.

A külterületeken, a telken található gazdasági, pl. termelő és tároló szociális és lakó funkciójú épületek összevonása egy épülettömegben történő kialakítása nem javasolható, ha azt a tevékenységhez szükséges technológia nem indokolja. Az épületek környezetben való megfelelő elhelyezése, tájolása mind hozzájárul a hosszú távú fenntarthatósághoz, további hasznosításhoz.

A külterületeken kiemelkedően fontos a szélvédelem, ezért a külterületi épületeket védendő sok fa telepítése szükséges, a kevés fa nem tudja ezt a szerepet betölteni.

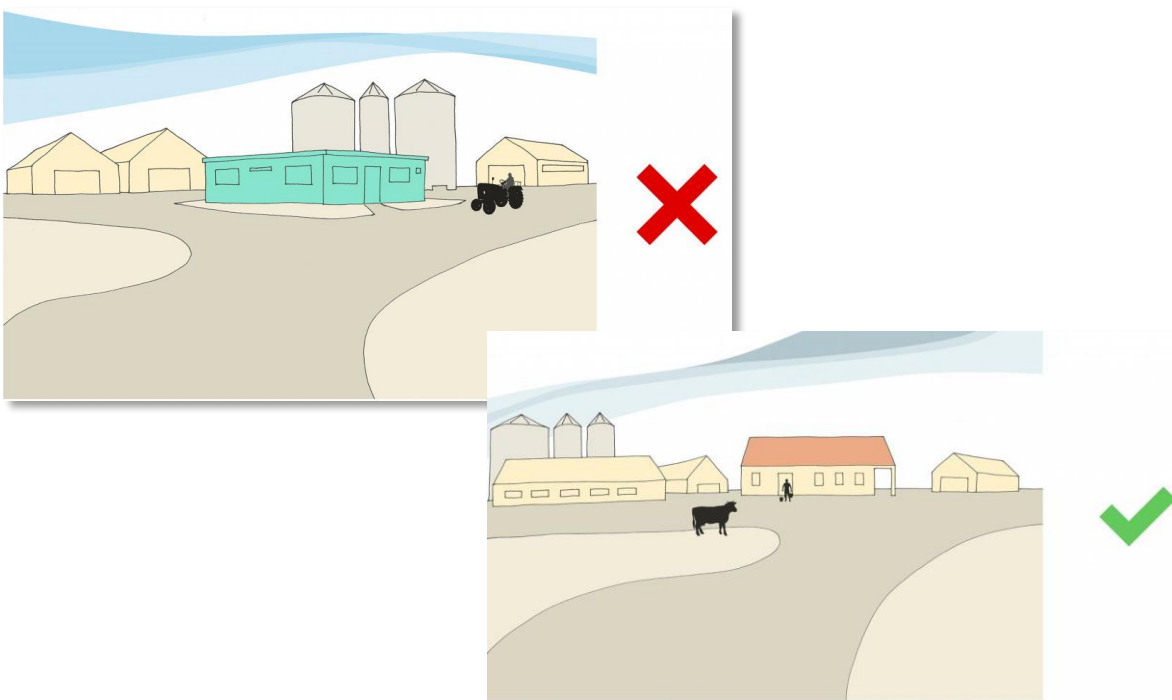
A gépjárműveket elsősorban az előkertben, fásított parkolóban javasolt elhelyezni.

A látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a tervezés, mind pedig a megvalósítás során kiemelten kell érvényesíteni.

TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

Jellemző ezekre a területekre a horizontális épületkialakítás, viszonylag alacsony hajlású tetőszerkezettel. A nyeregtetős - félnyeregtetős tetőforma javasolt, mely a funkcióhoz igazítottan nyeregtetős (oldal) szárnyakat is tartalmazhat. A túlságosan tördelt vagy manzárdtetős tetőforma azonban nem illeszkedik a tájképbe.

A tetőhajlásszög igazodhat a szerkezeti tartóváz adottságaihoz, de az ne legyen 45° -nál meredekebb.

ANYAGHASZNÁLAT ÉS HOMLOKZATI SZÍNEK

A gazdasági (ipari-szolgáltató) és mezőgazdasági üzemi területek (majorok) településrészen lévő épületek többsége hagyományos építési anyagok felhasználásával épült, a tetők héjazásában legelterjedtebb anyag a cserép, valamint a különféle könnyű tetőfedő anyagok (hullámpala, bitumenes lemez, stb.). Az új építésű épületekre már az acélvázszerkezet és a lemezfedés jellemző. A major, ipari területek lévő tanyalakó, ill. nem termelő funkciójú épületei a hagyomány szerinti formákat, színvilágot követve illeszkedhet a külterületi tájba. Ennek elérése érdekében elsődleges szempont legyen a tájkarakter megőrzése, a növénytakaró zöldfelületek elsődlegessége az épített környezettel szemben.

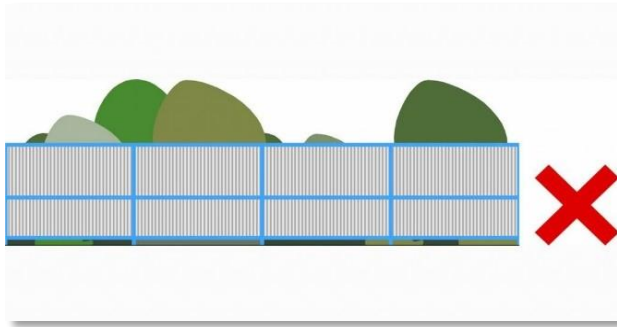

Az épületek homlokzati képében a fehér, vagy a tájban hagyományosan alkalmazott világos színű homlokzati megjelenés az elvárás.

Tájidegen színezés (pl: neon sárga, neon zöld, élénkpiros, lila, élénk kék szín) nem alkalmazható.

Kerüljük a tükröződő fémfelület az építmények külső felületén.

Az épített és természeti környezethez illeszkedő, és annak előnyösebb megjelenését segítő megoldási szempontokat kell érvényesíteni.

KERÍTÉS

A külterületi ingatlanokon a kerítés szerepe az elkerítésen túl, az adott telek védelme a behatolók ellen. Gyakori a belső kerítés, mely nemcsak telekhatáron áll, hanem a telek területén, a különböző rendeltetésű vagy használatú részeit határolja, választja el térbelileg. Ilyen például egy mezőgazdasági telken az állatok elkerítésére épített kerítés.

Kerítés építéskor elsődleges szempont legyen a tájba illesztés biztosítása. Amennyiben épített kerítést szeretnénk alkalmazni, elsősorban természetes anyagokat használjunk. A kerítés síkjára merőleges átláthatóságot 50%-nál nagyobb mértékben ne korlátozzuk. Új kerítés létesítésénél részesítsük előnyben a „zöld” növényzetes kerítést, hiszen az élő fákból, vagy cserjékből alakított kerítés a legideálisabb erre a településrészre.

Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek

Arra a kérdésre, mitől szép egy ház, nem lehet egy értelmű választ adni. Az építészek és a más művészeti ágak alapvetően egyetértenek azonban abban, hogy egy épület szépsége nem szubjektív. Szép az, ami rendezett. Rendezett utca zöldövezet, homlokzat, épület elhelyezés stb. A szépség sokféle lehet, de a közös rendező elv a rend, ezen belül a forma, mind a részletek rendje. A településképet meghatározó épületek, közterületek minőségi formálására vonatkozó ajánlások orientálhatják az építkezni szándékozókat, e rend megértésére. A kézikönyv közös rendező elvei az építészeti lehetőségeket feltárják, és megismertetik az érdeklődőkkel, az építkezni szándékozókkal.

A Községház épülete kifejezi közszolgáltatásban betöltött funkcióját, mégsem hivalkodó. Arányos kialakítású épület, mely az utcaképbe illeszkedő megjelenést biztosít. Főbejárata előtt tornác magasodik, mely modern kialakítása ellenére, elegáns hangulatot kölcsönöz az épületnek, oszlopait téglaburkolat díszíti. A bézs színű homlokzaton, síkból enyhén kiugratott, világos barnára festett homlokzati elemek adnak keretet a nyílászáróknak, valamint az egész épületnek. Ez a színkombináció melegséget és természetes hatást kelt, harmonizálva nyílászárók színével, ezt a szín párosítás lakóépületek esetében is javasolt.

Szép példáját láthatjuk a modern kor építészetének, ha elsétálunk a Szabadság utcában álló lakóépület előtt. Az első benyomást a házról a homlokzat adja, ez a kellemes sárga szín az egész utcaszakaszt melegséggel tölti el. Nem is gondolnánk, hogy a homlokzati színnel nagy kontrasztban álló grafit színű tető ilyen karakteres jelleget ad az épületnek. A pácolt barna nyílászárókat, hozzáillő, fa zsalugáterek díszítik, formavilágukba is illeszkednek a meglévő ablakokhoz. A zsalugáter nemcsak nyáron jó (árnyékol és véd a kánikulától), de a téli hónapokban is szigetel a hidegtől és védelmet nyújt az erős szélről. A bejáratnál beugró teraszrészben, egy kis kovácsoltvas lámpát láthatunk, mely szép díszként is szolgál.

Az alkalmazott anyagok és színek együttesen kellemes hatást keltenek, ezen a kétszintes lakóépületen. A sötét színű lábazathoz, sötét színű tetőzet, míg a fehér színű modern nyílászáróhoz, fehér fém korlát párosul. Az áttört, kovácsoltvas kerítés kellő belátást enged a gondozott előkertre.

Hagyományos, oldaltornácos lakóépület egyik szép példáját láthatjuk a Kossuth utcán. Jó példaként szolgálnak mindazok számára, akik hasonló karakterrel rendelkező otthonuk felújítását tervezik. Az épület mellett nagy hangsúlyt kap a zöldfelület megjelenése. A növények ültetésével barátságosabbá és élhetőbbé alakíthatjuk közvetlen környezetünket.

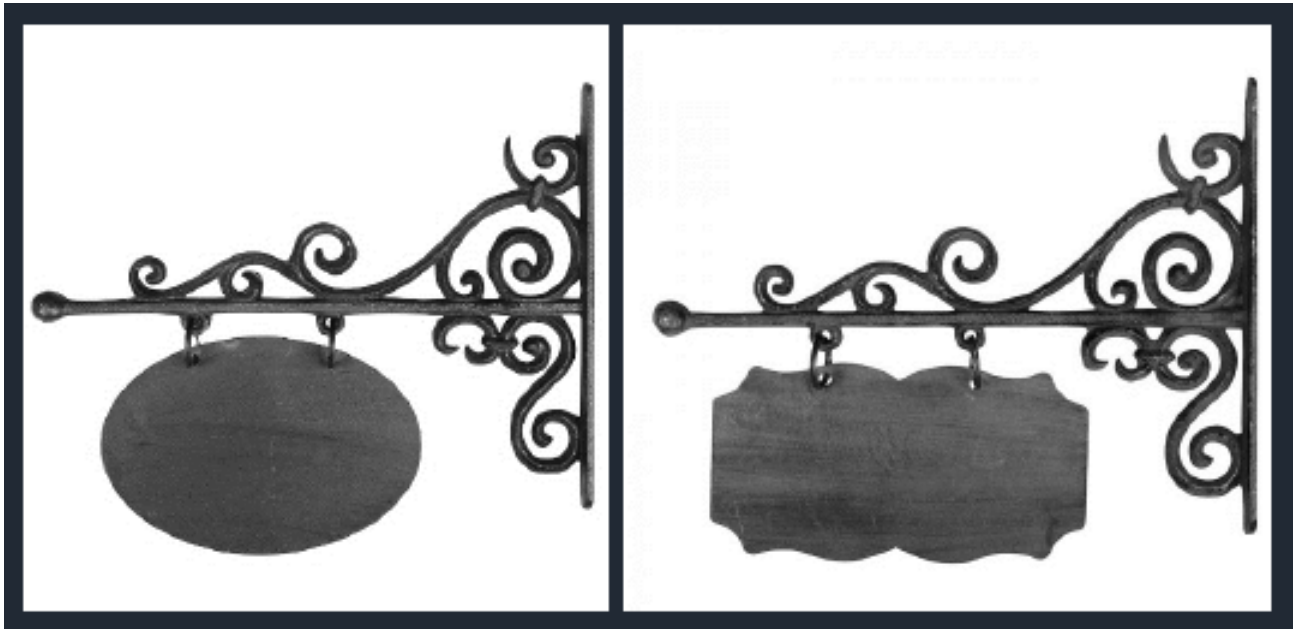

A temető előtti fa kapu vallási motívumokkal ellátott, kézzel faragott, nagyon impozáns darab. Több ez, mint egy egyszerű díszes kapu, vallási megnyilvánulás, a pátrohai emberek erős hitét jelképezi. *"És aki csak él és hisz én bennem, soha meg nem hal"* (Jn 11:26)

Pátroha egyik ékessége ez a szépen felújított, népies jegyeket hordozó lakóépület, mely akár tájházként is szolgálhatná a települést. A hófehér homlokzat, díszes, fából készült oromfal, és a jó érzéssel megtartott boltíves tornác, csak pár apró részlet, amit kiemelnék. De fölösleges is ragozni, egyszerűen csak szánjunk rá egy percet, és élvezzük, ennek az épületnek igazi varázsa van.

Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A település arculatának kialakításában nagy szerepe van az utcák megjelenésének, küllemének is. Az utcaképet nagymértékben meghatározza a hirdetőtáblák, reklámfelületek megjelenésének módja. Olyan dolgokat hirdetünk, amikben lehetőséget látunk, ha mások is támogatnak. Értékeinket hirdetjük, a kihelyezett reklámtábla mesél rólunk, ízlésvilágunkat is tükrözi, így érdemes ezt úgy elhelyezni, hogy ne környezetszennyezésnek élje meg a járókelő, ami mellett igyekszik eltekinteni, hanem egy igényes és jóízű hirdetőt sejtessen mögötte, akihez érdemes lehet fordulni. Persze fontos a könnyen érthetőség és figyelemfelkeltés, de egy szolidabb színvilágú, jó grafikát is észrevesz és elolvas az, akinek tényleg szüksége van a hirdetett szolgáltatásra. A település központi részein a reklámhordozók kihelyezésekor törekedjünk arra, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, színeihez. Az egységesen megtervezett tájékoztató táblák a település arculatának pozitív megjelenését segítik. Az egyedien kialakított, faragott faoszlopokon, kovácsoltvasból készült hirdetőtáblák, üdvözlőtáblák gazdagítják a településképet. A középkorban a cégek mindig az épületek egy adott homlokzati részén, adott magasságban helyezkedtek el, így az emberek könnyen el tudtak igazodni a kínáló szolgáltatások özönében, mert tudták hova tekintsenek.

Az igényes, rendezett utcaképhez hozzátartozik az is, hogy hogyan jelennek meg a különböző feliratok, jelzések az épületek homlokzatán. A legfontosabb szempont, hogy a felirat betűszíne harmonizáljon a homlokzat színével. Az épületeken megjelenő műszaki berendezések (parabola antenna, légkondicionáló berendezések, napelem, napkollektor) nagyban befolyásolják az utca képét. Az épületek rossz homlokzati szögébe történő elhelyezésével az egész épületünk megjelenését eltorzíthatjuk. A műszaki berendezések utcafronton, illetve homlokzaton való elhelyezését kerülni kell, helyette válasszunk kevésbé frekvenciált helyet, ahol kevésbé zavaró a látványuk. Légkondicionáló berendezések elhelyezésére alkalmas lehet az erkély belső fala. Az alternatív energiaforrások használata igen pozitív és támogatandó, azonban ügyeljünk arra, hogy a napelemek lehetőleg egységes felületet képezzenek, ne foltszerűen telepítsük őket. A napelemek tartószerkezetét lehetőség szerint a tetőcserép színével harmonizálva valósítsuk meg. Az utcanévek alumínium táblái ugyan elütnek a falusias környezetre jellemző megjelenítéstől, de legalább egységes képet tükröznek. Alumínium helyett szebb összképet mutat egy egységesebb, egyszerű szerkezetű fafelület kialakítású, vagy kerámiából készült házszám tábla. Az egyedi készítésű utcanévtáblák az ott lakók egyfajta önkifejezési eszközeként is szolgálnak.

IMPRESSZUM

PÁTROHA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

<http://www.patroha.hu/>

4523 Pátroha, Kossuth utca 82.

Telefon: [+36/45-460-010](tel:+3645460010)

polghiv.patroha@freemail.hu

Polgármester: Tóth Sándor

Főpítész: Marosán Andrea okl. településmérnök

SZERKESZTETTE: Varga-Magi Boglárka okl. településmérnök

Marosán Andrea közreműködésével

SZÖVEG, FOTÓ: Varga-Magi Boglárka, Internet

ÁBRÁK: Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti És Informatikai
Nonprofit Kft.

DRÓN FOTÓK: <https://skyman.hu/>

Készült Magyarország kormánya megbízásából, a településképfelügyeleti törvény 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

PÁTROHA, 2017.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK:

Magyarszéphely településképi arculati mintakézikönyv

Építészeti útmutató ábrái, részletfotók: Lechner Tudásközpont

Pátroha község településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat jóváhagyott és alátámasztó munkarészei (Art-Vital Tervező, Építő és Kereskedelmi Kft., Nyíregyháza)

Entz Géza (1987): *Szabolcs-Szatmár megye műemlékei I-II.*, Akadémia Kiadó, Budapest

Filepné Dr. Nagy Éva (1998): *Szabolcs-Szatmár Bereg Megye Kézikönyve*. CEBA Kiadó, Budapest

Nagy Béla (2005): *A település, az épített világ*. B+V Könyv- és Lapkiadó Kft., Budapest

<http://muemlekem.hu/muemlek?id=8420>

<http://epiteszforum.hu/a-magyar-falu-epiteszeti-hagyomanya-istvanfi-gyula-muegyetemi-professzor-ropirata>

<http://www.nemzetijelkepek.hu/onkormanyzat-patroha.shtml>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1troha>

<http://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egység/termesztvedelem/oldal/natura-2000>

<http://www.magyarország-terkep.hu/>

<http://mapire.eu/hu/map/firstsurvey/?layers=osm%2C1%2C73&bbox=-140033.33730506012%2C5425788.679466668%2C3201182.0430965642%2C6844459.924439539>

